

12. 2. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kolik je nároků ze způsobené škody na zdraví?

V rámci odškodnění újmy na zdraví občanský zákoník upravuje v § 444 až 449 řadu samostatných práv na náhradu majetkové i nemajetkové újmy. Někdy se v této souvislosti hovoří o „atomizaci náhrady škody“. Jedná se o právo na náhradu za bolest, právo na náhradu za ztížení společenského uplatnění, právo na náhradu za ztrátu na výdělku či na důchodu a právo na úhradu účelných nákladů spojených s léčením. Tento výčet však není s ohledem na judikaturu Ústavního soudu vyčerpávající.

Podle § 449 odst. 1 OZ se při škodě na zdraví hradí též účelné náklady spojené s léčením. Právo na náhradu nákladů náleží podle odstavce 3 tohoto ustanovení zásadně tomu, kdo je vynaložil. Náklady spojené s léčením se rozumí náklady sloužící k obnovení zdraví poškozeného, zlepšení jeho zdravotního stavu nebo alespoň zabránění jeho dalšímu zhoršování. Pouze za těchto podmínek jimi dle dosavadní judikatury byly též náklady na výpomoc v domácnosti a na péči o poškozeného.

Naproti tomu po skončení léčby, kdy nepříznivý zdravotní stav poškozeného trvá a i nadále vyžaduje péči jiné osoby o něj nebo jeho domácnost, částky vynaložené na tuto péči dosavadní judikatura za náklady spojené s léčením nepovažovala – k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 25 Cdo 2456/2008 ze dne 19. října 2010. Dle dalšího doposud zastávaného právního názoru bylo možné náklady spojené s léčením (samozřejmě s výjimkou jejich vypořádání dohodou ve smyslu § 449a OZ) nahradit výlučně až poté, co byly skutečně vynaloženy. Jejich náhrada formou renty, tedy do budoucna se opakující dávkou, byla odmítána. Stejně se soudy stavěly i k náhradě za péči, kterou poškozenému poskytli bezplatně jeho blízcí, jelikož nejde o vynaložení nákladů (např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 25 Cdo 4576/2008 ze dne 26. května 2011).

Z dané judikatury vyšly soudy i v případě, který je předmětem tohoto článku. V první instanci byla a žaloba poškozeného, který při automobilové nehodě utrpěl zranění s vážnými trvalými následky, v rozsahu nároku na placení měsíční renty za pomoc jeho blízkých osob zamítnuta. Ve druhé instanci byl tento rozsudek potvrzen a dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo zamítnuto. Zastání poškozený našel až u Ústavního soudu, který věc projednal pod spis. zn. IV. ÚS 444/11 a nálezem ze dne 5. prosince 2012 rozsudek dovolacího soudu zrušil.

Při přezkumu rozsudku dovolacího soudu Ústavní soud aplikoval čl. 31 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle nějž má každý právo na ochranu zdraví. Toto právo sice působí přímo pouze vertikálně, tedy mezi jednotlivcem a státem, „prozařuje“ však i do (podústavního) soukromého práva upravujícího horizontální vztahy nezaložené na nadřízenosti a podřízenosti jejich subjektů. Obecné

soudy jsou přitom povinny si při výkladu a aplikaci tohoto jednoduchého práva počínat tak, aby při rozhodování soukromoprávních sporů ochránily též ústavně garantovaná práva jejich účastníků.

Jednou ze záruk práva na ochranu zdraví fyzické osoby při aplikaci soukromoprávních norem je dle Ústavního soudu tzv. **princip úplného odškodnění újmy na zdraví**. Je-li totiž účelem institutu odpovědnosti za škodu vytvoření stavu, který existoval před vznikem škody, lze tohoto účelu dosáhnout jedině **reparací veškeré vzniklé škody**. Tento princip tak zakládá nárok na náhradu nákladů spojených s péčí o nesoběstačného poškozeného a jeho domácnost po ukončení léčby jakožto **samostatný nárok v rámci odškodňování majetkové újmy vzniklé v souvislosti se škodou na zdraví**, který poškozenému náleží ve formě renty. Nepřiznání tohoto nároku je porušením vlastnického práva zaručeného čl. 11 Listiny základních práv a svobod.

Nárok na tuto rentu navíc lze ústavně konformním výkladem dovodit i ze **stávající úpravy odpovědnosti za škodu**. Ústavní soudu aplikoval „vylučovací metodu“ a poukázal, že nárok není možné zahrnout pod nárok na náhradu nákladů spojených s léčením, jelikož nevede ke zlepšení nebo zachování aktuálního zdravotního stavu, nýbrž k náhradě nákladů vzniklých jako důsledek již stabilizovaného neuspokojivého zdravotního stavu, jehož zlepšení nelze (minimálně jejich vynaložením) očekávat. Nelze jej směřovat ani s náhradou za ztížení společenského uplatnění, která odškodňuje nemajetkovou újmu spočívající ve ztížení či znemožnění zapojení poškozeného do osobního, rodinného nebo společenského života. Cílem renty je oproti tomu nahradit újmu vzniklou vynaložením prostředků na to, aby poškozený i **při ztíženém společenském uplatnění mohl vést alespoň snesitelnější život**.

Vzhledem k tomu, že renta je **náhradou majetkové újmy**, nejlépe odpovídá náhradě skutečné škody. V souladu s § 443 OZ se sice při určení výše škody na věci vychází z ceny v době poškození, to však **neznamená, že by bylo možné skutečnou škodu se škodou na věci ztotožňovat**. Skutečná škoda proto zahrnuje všechny náklady, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním škůdce.

Vzhledem k tomu, že renta nahrazuje skutečnou škodu ve smyslu § 442 odst. 1 OZ, neuplatní se ani § 449 odst. 3 OZ, podle nějž se náklady léčení hradí tomu, kdo je vynaložil, a **nárok na ni vzniká vždy přímo oprávněnému**. Nárok navíc vzniká **bez ohledu na to, zda poškozený skutečně vynakládá prostředky na zajištění péče o jeho osobu nebo domácnost** profesionálním ošetřovatelem či pečovatelskou službou, nebo zda mu tuto péči poskytují příbuzní či jiné osoby blízké bezplatně. Je totiž pouze věcí poškozeného, jaký způsob zajištění péče zvolí.

Ústavní soud svůj právní názor dále odůvodnil požadavkem na jednotnost právního řádu, konkrétně stejného výkladu náhrady škody na zdraví v občanském a pracovním právu, které v případě poškození zdraví následkem pracovního úrazu či nemoci z povolání nabízí širší okruh nároků. Podle § 369 odst. 1 zákoníku práce je zaměstnavatel v rozsahu, ve kterém za takovou škodu odpovídá, povinen poskytnout náhradu za věcnou škodu. Tou se přitom podle judikatury, například již „letité“ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 3 Cz 49/71 ze dne 21. ledna 1972, rozumí i náklady vynaložené na obstarání prací v domácnosti, které již poškozený nemůže po úrazu vykonávat, **i když byly vykonány nikoliv cizí osobou, ale příslušníkem jeho rodiny**. Vzhledem k požadavku na jednotnost právního řádu nelze připustit, aby se poškozenému, jenž má právo na náhradu škody na zdraví podle občanského zákoníku, náhrady těchto nákladů nedostalo.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že poškozený, který není v důsledku škody na zdraví schopen péče o sebe nebo svoji domácnost, má vedle nároků z odpovědnosti za škodu na zdraví upravených v § 444 až 449 OZ rovněž **nárok na náhradu skutečné škody spočívající v nutnosti zajistit si tuto péči, a to ve formě pravidelné renty**.

S ohledem na dosavadní rozhodovací praxi jde nepochybně o průlomové rozhodnutí. Nyní již zbývá čekat, jak se promítne do rozhodovací praxe obecných soudů, zejména co se týče výše renty či rozsahu omezení soběstačnosti poškozeného, při němž lze tuto rentu přiznat.

Mgr. Jan Pořízek,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)